

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARI VA ULARNING OTA-ONALARI BILAN
O'ZARO HAMKORLIK MASALALARI**

Ruziyeva Bozorxon Rustamovna

Farg'ona viloyati Quva tumani 9- maktab o'qituvchisi

Anotatsiya: *maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining ota-onalari bilan hamkorlik masalalari va uning ijobiy natijalari borasida fikrlar bayon etilgan.*

Kalit so'zlar: *ota-ona, hamkorlik, masala, bola, jamiyat, ta'lim, ong, fikr, qonun.*

Mamlakatimizda ta'lim to'g'risidagi qonunning 9-moddasiga binoan umumiy o'rta ta'lim umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarida uzluksiz tarzda, majburiy bo'lgan o'n bir yil davomida amalga oshiriladi. Ushbu qonunning 51-moddasiga ko'ra voyaga yetmagan ta'lim oluvchilarning ota-onasi va boshqa qonuniy vakillari bolaning o'qishi, tarbiyalanishi, jismoniy, ma'naviy va intellektual rivojlanishi uchun mas'uldir. Yuqoridagi ikki modda o'quvchingizni 11 yillik majburiy ta'lim olishi kerakligini va buni ota-ona ta'minlashi kerakligidan dalolat beradi. Shuningdek, voyaga yetmagan ta'lim oluvchilarning ota-onasi va boshqa qonuniy vakillari:

- bolalarining umumiy o'rta, o'rta maxsus ta'lim yoki boshlang'ich professional ta'lim olishini ta'minlashi;
- bolalarining o'quv mashg'ulotlariga qatnashishini ta'minlash va o'zlashtirishi ustidan nazoratni amalga oshirish;
- o'z bolalarining intellektual, ma'naviy va jismoniy rivojlanishi uchun shart-sharoitlar yaratishi;
- ta'lim tashkilotining ta'lim-tarbiya jarayonini tartibga soluvchi ichki tartib-qoidalariga rioya etishi;
- ta'lim-tarbiya jarayoni ishtirokchilarining sha'ni va qadr-qimmatini hurmat qilishi shart. Ushbu qoidalarning mazmuniga ko'ra o'quvchining ota-onasi maktabga ta'lim olish yuborishi va o'quvchining sifatli ta'lim olishini ta'minlashga majbur. Agar ota-ona bu majburiyatlarni bajarmasa, unda ota-onaning harakatlariga nisbatan ma'muriy javobgarlik belgilangan. Ya'ni Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeks 47-moddasiga muvofiq ota-onalar yoki ularning o'rnini bosuvchi shaxslar tomonidan voyaga yetmagan bolalarni tarbiyalash va ularga ta'lim berish borasidagi majburiyatlarni bajarmaslik, shu jumladan voyaga yetmagan bolalarning ma'muriy huquqbuzarlik sodir etishiga olib kelishi — bazaviy hisoblash miqdorining 1 baravaridan 5 baravarigacha miqdorda jarima solishga sabab bo'ladi.

Bola tarbiyasi nafaqat ta'lim muassasasi xodimlari, balki oila tomonidan ham amalga oshiriladi, shuning uchun bu ta'sir doiralari o'rtasida o'zaro aloqani o'rnatish juda muhimdir. Faqat bu holatda bolaning shakllanishi, rivojlanishi va ta'limi to'liq bo'ladi. Sinf rahbari - o'z mas'uliyati ostidagi bir guruh o'quvchilar manfaatlarini himoya qiluvchi o'qituvchi. Sinf rahbarining o'quvchilarning ota-onalari bilan ishi bolalarning ta'lim va rivojlanishini tashkil etish uchun zarurdir. Bu hamkorlikni

ta'limning boshlang'ich bosqichida, bolalar yangi jamoaga, burch va mas'uliyatga endigina o'rgana boshlaganda saqlab qolish ayniqsa muhimdir. Sinf rahbari ota-onalarni maktabda bo'layotgan barcha o'zgarishlar va yangiliklardan xabardor qilib turishi kerak. Agar mojaro, yomon akademik ko'rsatkichlar yoki boshqa sabablarga ko'ra muammoli vaziyat yuzaga kelsa, salqinrahbari bu haqda ota-onalarga xabar berishga majburdir. Bu sinf rahbari va ota-onalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning asosiy maqsadi.

Agar bolaning ota-onasi bo'lmasa, uning vasiylari bilan ishlash kerak. Sinf rahbarining ota-onalar bilan ishlash rejasi bir o'quv yili uchun tuziladi. Bu vaqt ichida sinf rahbari ma'lum miqdordagi ota-onalar yig'ilishlarini, darsdan tashqari mashg'ulotlarni va maqsadlarga erishishga qaratilgan boshqa tadbirlarni o'tkazishi kerak. Sinf rahbari va ota-onalar o'rtasidagi suhbatlar ham rejadan tashqari o'tkazilishi mumkin.

Ota-onalar bilan rejalashtirish talabaning uyiga individual tashriflarni o'z ichiga oladi. Bu nafaqat oila hayotini kuzatish, balki ota-ona va bolaga yaqinlashish uchun ham amalga oshiriladi. Sinf rahbarining ota-onalar bilan ishlash shakllari va usullarini o'qituvchining o'zi uning individual fazilatlari, shaxsiy xususiyatlari, tajribasi va bilimidan kelib chiqqan holda belgilaydi. Ish uslubini tanlashda, shuningdek, ota-onalarning turmush tarzining o'ziga xos xususiyatlariga, ularning faoliyat doirasiga va diniy e'tiqodlariga tayanish kerak. Sinf rahbari va ota-onalarning samarali hamkorligi doimo ijobiy natijalar beradi. Sinf rahbari va ota-onalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning asosiy maqsadi bolaning har tomonlama rivojlanishi, o'qishga bo'lgan motivatsiyasini shakllantirish, ijodiy qobiliyatlarini ochish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratishdir. Maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalarni bajarishingiz kerak:

- Ota-onalarni o'qituvchilar bilan samarali ishlashga tayyorlang. Ushbu vazifani bajarish uchun ota-onalar bilan tanishish, ular bilan suhbatlashish, bolaning maktab muammolarida ota-onaning faol ishtiroki qanchalik muhimligini tushuntirish kerak.

- Ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshirish. Ushbu bosqichda o'qituvchi ota-onalarga ma'lum yoshdagi bolaning psixologik idroki va rivojlanishining xususiyatlari bilan bog'liq ma'lumotlarni etkazishi, mustaqil ta'lim uchun adabiyotlarni tavsiya qilishi kerak.

- Ota-onalarni maktab hayotida ishtirok etishga undash. Sinf rahbarining vazifalari bezovta bo'lmasligi kerak. Ota-onalarga katta hajmdagi ishlarni yuklashning hojati yo'q. So'rovlar va ko'rsatmalar oddiy va foydali bo'lishi kerak.

- Ota-onalarni bolada sodir bo'layotgan o'zgarishlarni tushunish va sezishga o'rgatish. Ota-onalarning bolaning xatti-harakatlariga noto'g'ri munosabati salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin, shuning uchun ota-onalar o'qituvchilar bilan bir jamoada bolaning deviant xatti-harakatlarini to'g'irlyadigan xatti-harakatlarning bir xil taktikasini tanlashlari kerak.

- Bolaning xulq-atvoriga ta'sir qiladigan choralarni topishga yordam bering.

Har bir ota-ona yig'ilishining mavzusi, maqsad va vazifalari bo'lishi kerak. Sinf rahbari bolalarni o'rganish va rivojlantirish jarayonida yuzaga keladigan dolzarb muammolardan kelib chiqib, ota-onalar bilan uchrashuv rejasini tuzadi. O'qituvchi ota-onalar bilan suhbatni tashkil etadigan va javob beradigan psixologni jalb qilishi mumkinlarni qiziqtirgan savollar. Siz tanlagan mavzuingizda taqdimot yoki video namoyish tayyorlashingiz mumkin. Ota-onalar va o'qituvchilarning bolaning faoliyati va rivojlanishi bo'yicha yig'ilishi konstruktiv bo'lishi kerak. Har bir talaba uchun statistik ma'lumotlarni tayyorlash kerak. Bir nechta etakchilarni tanlang, o'quv muammolari bo'lgan bolalarni belgilang. Eng yaxshi talabalarni sertifikatlar bilan taqdirlang va ularning ota-onalariga minnatdorchilik bildiring. Siz zaif bolalarning ota-onalari bilan suhbat qurishingiz kerak, birgalikda yomon rivojlanish sabablarini aniqlashga harakat qiling va bu muammoni hal qilish yo'llarini belgilang. Sinf rahbari mas'uliyatining bir qismi o'quvchilarning ota-onalariga o'tadi. Ularning eng faollari 2-7 kishidan iborat ota-onalar qo'mitasini tashkil qiladi. Har bir komissiya a'zosining o'z mas'uliyati bor. Biz ota-onalar qo'mitasining asosiy vazifalarini sanab o'tamiz:

- bolalarning maktab qondira olmaydigan ehtiyojlarini aniqlash;
- bolalar rivojlanishi va ta'limi uchun zarur narsalarni sotib olish uchun pul yig'ish;
- bayramlarda o'qituvchilar uchun sovg'alar xarid qilishni tashkil etish;
- tadbirlarni tashkil qilishda yordam berish;
- bolalar bilan ishlashda yordam;
- maktab oshxonasidagi oziq-ovqat sifatini nazorat qilish;
- ta'lim muassasasiga yordam olish uchun mahalliy hukumatlar bilan o'zaro hamkorlik qilish;
- Oquvda yoki darsdan tashqari mashg'ulotlarda yuqori natijalarga erishgan talabalarni taqdirlash usullarini tanlash;
- maktabda ortda qolgan bolalarga yordam berish.

Qo'mitaning faoliyati Ta'lim to'g'risidagi qonun bilan rasmiy ravishda tartibga solinadi. Uning tarkibiga rais, kotib va g'aznachi kirishi kerak. Ota-onalar qo'mitasi yig'ilishlari yiliga kamida uch marta o'tkaziladi. Yig'ilishlar ta'lim muassasasi nizomi asosida tashkil etiladi, barcha qarorlar ochiq ovoz berishdan so'ng qabul qilinadi. Har bir darsdan tashqari tadbir muayyan maqsadda o'tkaziladi: tanishish, ijodiy yutuqlar namoyishi, raqobat, yetakchini aniqlash, xatti-harakat diagnostikasi va hokazo. Ota-onalarni jalb qilish tadbirni avtomatik ravishda bola uchun yuqori bosqichga o'tkazadi. Har bir bola o'z mahorati va bilimini o'zining va boshqalarning ota-onasiga ko'rsatishni xohlaydi. Qo'shma mashg'ulotlar bolalar uchun foydali va kattalar uchun ma'lumotli - bu sinf o'qituvchisining ota-onalar bilan ishlash shakllaridan biridir. Bolalar ota-onalari bilan mashg'ulotlardan zavqlanadilar, ayniqsa ular ota-onalar va bolalar o'rtasidagi raqobat shaklida bo'lsa. Bunday holda, bola eng yaxshi natijaga erishish uchun barcha sa'y-harakatlarni amalga oshiradi.

O'yin davomida ota-onalar va bolalar o'rtasidagi hamkorlik varianti maktab tadbirlarini tashkil qilishda ham tez-tez ishlatiladi. O'yinda yutqazuvchilar bo'lmasligi

kerak, aks holda jamoa mag'lub bo'lsa, bola ota-onasiga salbiy munosabatda bo'lishi mumkin.

Ota-onalarning katta qismi doimiy ish bilan band bo'lishiga qaramay, sinf o'qituvchisi kerakularni tadbirlar, kontsertlar, tomoshalar, ko'rgazmalarda ishtirok etishga jalb qilish. Murojaat shakli so'rov xarakterida bo'lishi kerak. Haddan tashqari bosim va doimiy topshiriqlar ota-onalarni maktab bilan aloqa qilishdan to'xtatib qo'yishi mumkin.

Ota-onalarning sinf o'qituvchisiga yordami mumkin bo'lishi kerak. Juda band va faol bo'lmagan ota-onalarni maktab tadbirlariga tomoshabin va muxlislar sifatida taklif qilish mumkin. Faol ota-onalar bilan hamma narsa ancha sodda - ularning o'zlari o'qituvchilarga bayramlar va tadbirlarni tashkil qilishda yordam berishga tayyor. Individual suhbat uchun o'qituvchi o'quvchining uyiga kelib yashash sharoitini ko'rish, oiladagi mikroiklimni kuzatishi, talabning ish joyini ko'rsatishni so'rashi mumkin. Uydagi muhit bolaning rivojlanishi va akademik faoliyatiga katta ta'sir ko'rsatadi, shuning uchun shaxsning uyg'un rivojlanishiga to'sqinlik qilishi mumkin bo'lgan barcha muhim nuqtalarni aniqlash juda muhimdir. Sinf rahbari o'quvchilarning barcha ota-onalari bilan individual muloqot qilish uchun vaqt ajratishi kerak, ayniqsa birinchi sinfga kelganda. Sinf rahbarining ota-onalar bilan ishlashida oila bilan muloqotga, ota-onalarning qiziqishiga alohida e'tibor berilishi kerak. Agar ota-onalarda befarqlik yoki hamkorlik qilishni istamaslik bo'lsa, siz ularni xabardor qilishingiz va rag'batlantirishingiz, ularning xatti-harakati bola uchun namuna ekanligini tushuntirishingiz kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

Mohinur D. KREATIVLIK YANI IJODKORLIK VA BU BORASIDA NAZARIY QARASHLAR //TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – C. 63-65.

8.Mohinur, Djalolova. "KREATIVLIK YANI IJODKORLIK VA BU BORASIDA NAZARIY QARASHLAR." TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI (2022): 63-65.

9.Mohinur, D. (2022). KREATIVLIK YANI IJODKORLIK VA BU BORASIDA NAZARIY QARASHLAR. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 63-65.

10.Mohinur D., Rahimjon U. A STUDY OF MEMORY PROCESSES AND THEIR DEVELOPMENT IN PRESCHOOL //Uzbek Scholar Journal. – 2022. – T. 5. – C. 62-65.

11.Mohinur, Djalolova, and Usmanov Rahimjon. "A STUDY OF MEMORY PROCESSES AND THEIR DEVELOPMENT IN PRESCHOOL." Uzbek Scholar Journal 5 (2022): 62-65.

12.Mohinur, D., & Rahimjon, U. (2022). A STUDY OF MEMORY PROCESSES AND THEIR DEVELOPMENT IN PRESCHOOL. Uzbek Scholar Journal, 5, 62-65.

13.Yuldashev F., Yuldasheva M., Djalolova M. SOCIO-PSYCHOLOGICAL DETERMINANTS OF FEELING STUDENTS'LONELINESS (case of Uzbekistan)

//INTERNATIONAL JOURNAL OF EARLY CHILDHOOD SPECIAL EDUCATION. – 2022. – C. 10116-10122.

14.Yuldashev, F., M. Yuldasheva, and M. Djalolova. "SOCIO-PSYCHOLOGICAL DETERMINANTS OF FEELING STUDENTS'LONELINESS (case of Uzbekistan)." INTERNATIONAL JOURNAL OF EARLY CHILDHOOD SPECIAL EDUCATION (2022): 10116-10122.

15.Yuldashev, F., Yuldasheva, M., & Djalolova, M. (2022). SOCIO-PSYCHOLOGICAL DETERMINANTS OF FEELING STUDENTS'LONELINESS (case of Uzbekistan). INTERNATIONAL JOURNAL OF EARLY CHILDHOOD SPECIAL EDUCATION, 10116-10122.

16.Mohinur D. KREATIVLIK YANI IJODKORLIK VA BU BORASIDA NAZARIY QARASHLAR //TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – C. 63-65.

17.Mohinur, Djalolova. "KREATIVLIK YANI IJODKORLIK VA BU BORASIDA NAZARIY QARASHLAR." TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI (2022): 63-65.

18. Mohinur, D. (2022). KREATIVLIK YANI IJODKORLIK VA BU BORASIDA NAZARIY QARASHLAR. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 63-65.

19.Мамажонова, Ш. К. "PSYCHOSOMATIC APPROACH IN CONSULTATIVE PSYCHOLOGY." Психологическое здоровье населения как важный фактор обеспечения процветания общества. 2020.